

ELECTORALE RAAD
CURAÇAO

**WAARBORG VOOR
DE INTEGRITEIT EN
BETROUWBAARHEID
VAN ONZE
DEMOCRATIE!**

**JAARVERSLAG
2021**

Jaarverslag 2021

Electorele Raad

Uitgave en redactie

Electorele Raad/Konseho Supremo Elektoral

Contact

Secretariaat Electorele Raad

Adres

WTC-Unit TM. II. 16-18
Piscaderabaai z/n

4621075

www.kse.cw

info@kse.cw

Fotografie

Electorele Raad

Willemstad, Curaçao

Augustus, 2022

De Electorele Raad maakt dit jaarverslag op basis van artikel 23 lid 1 van de Landsverordening Lei Konseho Supremo Elektoral. Het jaarverslag wordt aangeboden aan de minister van Bestuur Planning en Dienstverlening van Curaçao.

INHOUD

1.	VOORWOORD	5
2.	TERUGBLIK	7
3.	DE ORGANISATIE	9
3.1	DE WETTELIJKE TAKEN	9
3.2	SAMENSTELLING LEDEN	9
3.3	SAMENSTELLING SECRETARIAAT	10
3.4	VOORTRAJECT VERZELFSTANDIGING	11
4.	HET EERSTE JAAR	13
4.1	STATENVERKIEZING	13
4.1.1	KIEZERSREGISTER	13
4.1.2	KANDIDAATSTELLING	13
4.1.3	ONDERSTEUNING KANDIDATENLIJSTEN	14
4.1.4	ONDERSTEUNENDE LIJSTEN	14
4.1.5	GELDIGVERKLARING KANDIDATENLIJSTEN	14
4.1.6	VASTSTELLING KLEUR EN LIJSTNUMMER	14
4.1.7	OPKOMST	15
4.1.8	STEMBILJETTEN	15
4.1.9	STEMDISTRICTEN	15
4.1.10	STEMLOKALEN	16
4.1.11	BIJZONDERHEDEN	16
4.1.12	VERKIEZINGSUITSLAG	17
4.2	FINANCIËN POLITIEKE GROEPERINGS	17
4.3	OVERIGE WERKZAAMHEDEN EN TAKEN	18
4.4	POSITIE VAN DE ELECTORALE RAAD	19
4.5	VERGADERINGEN	19
4.6	CONTACTEN	19
5.	FINANCIËEL VERSLAG	21

1. VOORWOORD

Beste lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2020-2021 van de Electorale Raad. Het is de eerste keer dat de Electorale Raad als zelfstandig bestuursorgaan een jaarverslag opstelt na de oprichting van 10 oktober 2020. De Electorale Raad is opgericht bij Landsverordening “Lei Konseho Supremo Elektoral” van 6 oktober 2020. Het jaarverslag 2021 is over een “verlengde verslagjaar” en is met de periode van oktober 2020 tot en met december 2020 uitgebreid. Hierdoor wordt een beter beeld verstrekt van de in het eerste (verlengde) kalenderjaar verrichte werkzaamheden, het gevoerde beleid ter zake en van de doelmatigheid en doeltreffendheid van de werkzaamheden van de Raad.

Als een geheel nieuw zelfstandig bij landsverordening (PB 2020 no 111) ingesteld orgaan heeft de Electorale Raad in 2021 één van haar voornaamste taken uitgevoerd, de verkiezing van de Staten op 19 maart 2021. De heersende Covid-19 pandemie heeft het karakter van de Statenverkiezing in 2021 en het optreden van de Raad in hoge mate bepaald en gezorgd voor uitdagende werksituaties waarin digitaal vergaderen van essentieel belang is geworden. Desalniettemin heeft de Raad zich ingespannen om het electoraal proces te garanderen zodat vrije en geheime verkiezingen gewaarborgd konden worden.

De Electorale Raad staat aan het begin van een verdere ontplooiing en verbetering van het verkiezingsproces en onze democratische rechtstaat. Een wisseling van de wacht, in de komende periode zal een verandering van de samenstelling met zich meebrengen. De benoemingscommissie zoals vermeld in de landsverordening Electorale Raad, is inmiddels geformaliseerd. Profielen van de leden van de Raad moeten beschikbaar zijn en een optimale en professionele inrichting van de Raad en het secretariaat behoren tot de meest cruciale werkzaamheden van de Electorale Raad in 2022.

“De Electorale Raad is er om de onafhankelijkheid, integriteit en transparantie van het verkiezingsproces te garanderen.”

In dit jaarverslag, doet de Raad verslag over de verrichte werkzaamheden in het eerste jaar van zijn bestaan. De Raad kijkt terug op een bijzonder jaar waarin intensief en op constructieve wijze met elkaar is samengewerkt, alsook met andere betrokkenen en steeds met een hoog verantwoordelijkheidsgevoel ter waarborging van de democratie van ons land Curaçao.

Raymond Römer,
Voorzitter Electorale Raad

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized initials 'RR' followed by a long horizontal line.

Charles de Rego
Plv. Voorzitter Electorale Raad

A handwritten signature in blue ink, featuring a large, stylized 'C' and 'R' followed by a long horizontal line.

2. TERUGBLIK

Een jaarverslag biedt een goede kans om terug te kijken en te reflecteren en dat is dit jaar niet anders. Gezien de betekenis van een zelfstandige en onafhankelijke Electorale Raad moeten wij terug naar vóór 10 oktober 2020, toen het Hoofdstembureau overstapte naar een nieuwe juridische vorm.

Onafhankelijke ER

De verzelfstandiging is grotendeels door de leden van de Raad zelf vormgegeven en de formele verzelfstandiging kwam dus niet abrupt. Het is organisatorisch en beleidsmatig een voortzetting van een al in gang gezet proces van continue vernieuwing en verbetering. Daarin nam het toenmalig Hoofdstembureau het voortouw en was het tevens de aanjager voor de verzelfstandiging. Toch betekende het formaliseren, een fundamentele omslag in de electorale traditie van Curaçao. Curaçao heeft als laatste van de autonome landen van het Koninkrijk een onafhankelijke Electorale Raad en daarvoor moesten veel barrières geslecht worden, zowel op politiek als op ambtelijk vlak. De brede opzet van de Electorale Raad (Konseho Supremo Elektorai) garandeerde telkens weer een gedegen deskundigheid om op de meest relevante terreinen een eigen en betrouwbare inzet, c.q. beoordeling van zaken, te hebben over de verkiezingen.

Op eigen kracht

De Landsverordening Electorale Raad heeft het tevens mogelijk gemaakt om innovatief en slagvaardig te werk te gaan. Zeer kort na de verzelfstandiging van de Electorale Raad vond de verkiezing van de leden van de Staten van Curaçao plaats. Elke nieuwe verkiezing kent haar bijzondere problemen en heeft een eigen karakter. De verkiezing van 19 maart 2021 heeft als bijzonderheden dat de Electorale Raad nu definitief op eigen kracht moest opereren. Dit maakte het werk erg zwaar maar schiep direct ook de voorwaarden en kansen voor een nieuwe weg. Overigens is de ondersteuning van Publieke Zaken (Kranshi), het Korps Politie Curaçao, het Vrijwilligerskorps, overige instanties en gecontracteerde ervaringsdeskundigen wederom essentieel gebleken en deze zullen in de nabije toekomst een grote rol blijven spelen. Ook was de Electorale Raad in staat om op basis van de nieuwe wetgeving de internationale observatie deze keer te laten plaatsvinden binnen een wettelijk kader.

COVID-19

De pandemie heeft het doorgaan van de verkiezing niet kunnen tegenhouden. Echter, alleen door een weldoordachte en uiterst gedisciplineerde werkwijze met een sterke transparantie naar de stakeholders toe is dit mogelijk geworden. Hierbij is intensief samengewerkt met de verantwoordelijke instanties en het Crisisteam. Van groot belang was het veelvuldig contact met de politieke groeperingen waardoor een groot draagvlak bereikt werd. Hiernaast is ook gekeken hoe de Nederlandse Kiesraad de situatie zou aanpakken voor hun verkiezing van 17 maart 2021, doch wij kozen ervoor om steeds van onze eigen praktijk uit te gaan en hebben kunnen "experimenteren" met de ondersteuningsdagen; in feite de eerste verkiezing 'onder corona' in het Koninkrijk. De voorzorgsmaatregelen waren uitgebreid en streng en daarom ook was de stembusgang zelf geen "super-spreading" factor geworden.

Toekomst

De ware betekenis van verzelfstandiging van de Electorale Raad is het kunnen ervaren dat onze democratie volwassen en ook internationaal is geworden. We zagen het afgelopen jaar dat het vertrouwen in het verkiezingsproces hoog is, maar ook onder druk staat en geen vanzelfsprekendheid is. Investeren in de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van een electorale organisatie is van cruciaal belang om de toekomst weerbaar, betrouwbaar en uitvoerbaar te houden. De leden van de Electorale Raad hebben vooralsnog een groot aandeel in de realisatie van de verkiezing gehad. Het is echter duidelijk dat in de nieuwe opzet het Secretariaat van de Raad, mits met de nodige financiële middelen, een functionele en toereikende bezetting en een eigen kantoor, de operationele en tactische taken moet overnemen. Dit betekent een duidelijke omslag in werken en denken en vereist een verruiming van het budget als voorwaarde.

De leden en secretaris van de Electorale Raad

3. DE ORGANISATIE

In oktober 2020 is de Electorale Raad middels Landsverordening Konseho Supremo Elektoral een zelfstandig bestuursorgaan geworden. De Electorale Raad is een bij landsverordening (PB 2020 no 111) ingesteld orgaan dat verkiezingen en referenda op Curaçao organiseert en de uitslag vaststelt.

3.1 De wettelijke taken

De Electorale Raad heeft conform vorengenoemde landsverordening de volgende taken:

1. De Raad is belast met de uitvoering van:
 - a) De verkiezing van de Staten in overeenstemming met het bij of krachtens het Kiesreglement Curaçao bepaalde, alsmede de publieke voorlichting hieromtrent;
 - b) De Landsverordening financiën politieke groeperingen;
 - c) Het raadplegend referendum, indien het geval, zoals geregeld bij de desbetreffende landsverordening.
2. De Raad adviseert, gevraagd en ongevraagd, de minister en de Staten bij uitvoeringstechnische aangelegenheden van wettelijke regelingen die betrekking hebben op:
 - a) Het kiesrecht en kiesstelsel;
 - b) Het raadplegend referendum;
 - c) De verkiezing van de leden van de Staten.
3. De Raad communiceert onafhankelijk van de regering en de Staten met de burger over de uitvoering van zijn taken.

Gelet op de in het Kiesreglement Curaçao opgenomen taken met betrekking tot uitvoering van de verkiezing van de Staten is de Electorale Raad belast met de organisatie van verkiezingen in algemene zin. De Electorale Raad is verantwoordelijk voor het gehele verkiezingsproces.

3.2 Samenstelling leden

De Electorale Raad bestaat uit zeven leden. Voor de eerste keer wordt wettelijk bepaald (art. 30 en 32 Lei Konseho Supremo Elektoral) dat de leden van het Hoofdstembureau optreden als eerste leden van de Electorale Raad. Bij Landsbesluit van 15 oktober 2020 hebben de leden de eed afgelegd bij de Gouverneur van Curaçao, welke betekende dat per die datum de leden van de Electorale Raad naar buiten actief zijn geworden als toezichthouder op de naleving van de Landsverordening Lei Konseho Supremo Elektoral.

Deze eerste leden van de nieuw geïnstitutionaliseerde zelfstandig bestuursorgaan zijn voor een periode van twee jaar benoemd. De Raad kende in 2021 de volgende samenstelling.

Raymond Römer, Lid tevens voorzitter, benoemd per 10 oktober 2020. Raymond Römer is sinds 1982 lid van het voormalig Hoofdstembureau.

Charles do Rego, Lid tevens plv. voorzitter, benoemd per 10 oktober 2020. Charles do Rego is van 1998 tot 2006 en vanaf 2012 herbenoemd als lid van het voormalig Hoofdstembureau.

Edward Panneflek, Lid benoemd per 10 oktober 2020. Edward Panneflek is sinds 2012 lid van het voormalig Hoofdstembureau.

Theo Caris, Lid benoemd per 10 oktober 2020. Theo Caris is sinds 2012 lid van het voormalig Hoofdstembureau.

Anthmar Kranwinkel, Lid benoemd per 10 oktober 2020. Anthmar Kranwinkel is sinds 2012 lid van het Hoofdstembureau.

Marguerite Britt-Hatma, Lid benoemd per 10 oktober 2020. Marguerite Britt is van 1998 tot 2006 en vanaf 2016 herbenoemd als lid van het voormalig Hoofdstembureau.

Sheryl Losiabaar, Lid benoemd per 10 oktober 2020. Sheryl Losiabaar is sinds 2016 lid van het voormalig Hoofdstembureau.

3.3 Samenstelling secretariaat

De Raad wordt in zijn taken ondersteund door een secretariaat. Het secretariaat bestond in 2021 alleen uit een (1) medewerker, de eerste secretaris, dhr. I.T. Roosburg. Op voordracht van de minister van Bestuur Planning en Dienstverlening werd dhr. I.T. Roosburg voor een periode van twee jaar ter beschikking gesteld aan de Electorale Raad. De benoeming van de secretaris van de Electorale

Raad geschiedde ook op 15 oktober 2020 na de eedaflegging. Om tijdens de verkiezing optimaal te kunnen functioneren, werd het secretariaat met tijdelijk ingehuurde krachten bemenst onder de begeleiding van de secretaris, dhr. I. Roosburg, welke belast was met de dagelijkse leiding.

3.4 Voortraject verzelfstandiging

Met de nieuwe staatskundige status van Curaçao als autonoom land, zijn de voorbereidingen voor het verzelfstandigen van het Hoofdstembureau formeel in 2011 gestart. Daarbij was het streven om de betrokkenheid van de Minister van Bestuur, Planning en Dienstverlening zoals die in het Kiesreglement Curaçao was geregeld, zoveel mogelijk terug te dringen en om aan het Hoofdstembureau een structurele ondersteuning toe te voegen in de vorm van een permanent secretariaat.

Transparency International heeft in 2013 een sterk pleidooi gehouden voor een onafhankelijk en onpartijdig Hoofdstembureau dat ook het totaalproces van de verkiezingen dient te beheersen. Ook de buitenlandse waarnemers bij de voorlaatste Statenverkiezing hebben de noodzaak van een onafhankelijke positie nadrukkelijk naar voren gebracht. De negatieve ervaringen die bij die verkiezing zijn opgedaan onderstrepen genoemde overwegingen des te meer. In haar verkiezingsverslagen (2012, 2016 en 2017) heeft het Hoofdstembureau geadviseerd voor deze onafhankelijkheid en haar visiedocument opgesteld. In de eerste helft van 2016 is een daartoe strekkend ontwerp-landsverordening aan de Raad van Advies voorgelegd. Na ontvangst van het advies is de aanbieding van dat ontwerp aan de Staten uitgebleven.

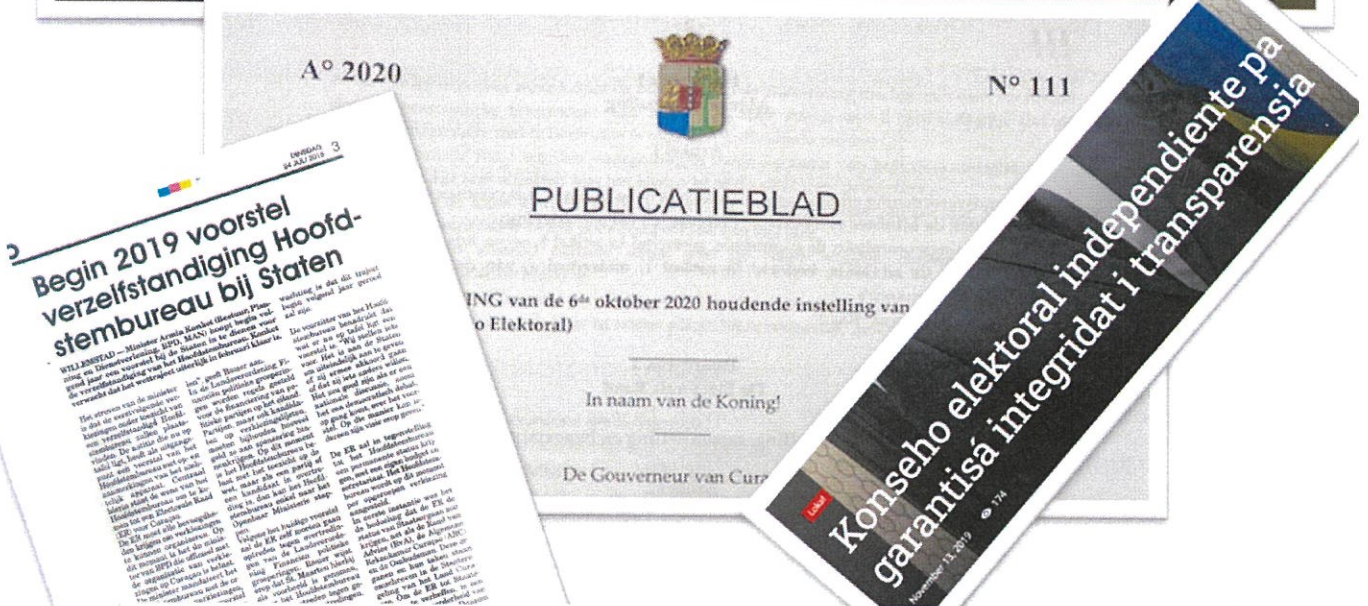
Bij gelegenheid van de voor 28 april 2017 uitgeschreven Statenverkiezing is gebleken dat het huidige Kiesreglement Curaçao onvoldoende garantie bood voor een onafhankelijk verloop van het electoraal proces. Onder meer vormde de wettelijk geregelde betrokkenheid van de Minister van Bestuur, Planning en Dienstverlening (als politieke gezagdrager) bij dat proces een te groot risico voor (ongewenste) sturing en bemoeienis.

Het streven om de onafhankelijkheid, integriteit en transparantie in het verkiezingsproces te garanderen is ook neergelegd in het regeerakkoord van het op 29 mei 2017 aangetreden kabinet Rhuggenaath. In het regeerakkoord 2017-2021 was tevens opgenomen dat het Hoofdstembureau tot taak moet krijgen om de burgers meer vertrouwd en bewust te maken van de werking van de democratie in het algemeen en van het verkiezingsproces in het bijzonder. Het Hoofdstembureau moet ook een Huis van de Democratie (Kas di Demokrasia) oprichten.

Ook op grond van de Landsverordening financiën politieke groeperingen heeft het Hoofdstembureau taken die (mede) buiten de perioden van verkiezingen moeten worden uitgevoerd. Hierdoor was het uitgangspunt dat het Hoofdstembureau een instantie moet zijn die

wettelijk verantwoordelijk is voor het organiseren van het gehele verkiezingsproces. Daarnaast dient het Hoofdstembureau erop toe te zien dat het kiesreglement goed wordt toegepast en is zij eveneens een adviesorgaan van de overheid op het gebied van het kiesrecht. Tot slot dient het Hoofdstembureau nauw betrokken te zijn bij educatie programma's gericht op het vergroten van de participatie aan verkiezingen.

Na het doorlopen van het wettelijk traject is het Parlement op 28 september 2020 akkoord gegaan met de wet "Lei Konseho Supremo Elektoral" die de oprichting van een Electorale Raad mogelijk heeft gemaakt.

July 19, 2020

Polítika

Armin Konket ta garantisá ku próksimo elekshon ta bou di KSE independisá

Willemstad,-- Señor Armin Konket komo minister di BPD ta bisa ku tin hopi moveshon ta tumando lugá pa ku e asuntu di independisashon di konseho supremo elektoral, pero ku kisas no ta sali públikamente.

4. HET EERSTE JAAR

Het eerste jaar van de Electorale Raad als zelfstandig bestuursorgaan wordt door de Statenverkiezing van 19 maart 2021 gekenmerkt. Een jaar waarin de Covid-19 pandemie het karakter van de verkiezing heeft bepaald en de eerste stappen zijn gezet in de inrichting van de organisatie Electorale Raad Curaçao.

4.1 Statenverkiezing

Bij de Statenverkiezing van 19 maart 2021 was de Electorale Raad verantwoordelijk voor het gehele verkiezingsproces, dus het voorbereiden, organiseren en uitvoeren van de Statenverkiezing. De heersende Covid-19 pandemie heeft het karakter van de Statenverkiezing in 2021 in hoge mate bepaald en gezorgd voor zeer gecompliceerde werksituaties. De grootste uitdaging voor de Electorale Raad was om ervoor te zorgen dat de verkiezingsdag 'geen superspread-event' zou worden. De Electorale Raad heeft gedurende de voorbereiding zeer nauw contact onderhouden met het Crisisteam en aanverwante instellingen om zo goed mogelijk voorbereid te zijn op eventualiteiten. De uitdagingen van avondklok, ontheffing voor alle stembureauleden, waarnemers van politieke groeperingen en andere medewerkers van de Electorale Raad hebben een enorme druk gezet op de voorgeschreven werkzaamheden op de dag van de verkiezing en aanverwante taken. De openbare zitting op de vijfde dag na de stemming zoals aangegeven in het Kiesreglement om het verkiezingsuitslag vast te stellen, kwam in het gedrang vanwege verscherpte maatregelen (dagklok/"plachi di dia"). Het landsbelang bij een goede taakuitoefening door de Electorale Raad onder de uitzonderlijke situatie vanwege Covid-19 heeft de verkiezingen van 19 maart 2021 bepaald.

4.1.1 Kiezersregister

De leden van de Staten worden rechtstreeks gekozen door degenen die volgens de Staatsregeling als kiesgerechtigd worden aangemerkt. Het kiezersregister was op 22 december 2020 afgesloten met 116.146 personen die als kiesgerechtigd waren geregistreerd.

4.1.2 Kandidaatstelling

De kandidaatstelling van een recordaantal politieke groeperingen heeft op 21 januari 2021 plaatsgevonden. Voorafgaand aan de dag der kandidaatstelling zijn er een aantal informatieve besprekingen geweest, nagenoeg allemaal op virtuele wijze vanwege COVID-19. Ook zijn de

indieningstijden van de lijsten besproken en vastgelegd door loting maar wel met de mogelijkheid om direct aansluitend met wederzijds goedvinden aanpassingen te doen. De beperking van het aantal personen die de lijstindiener mocht vergezellen op de dag van de kandidaatstelling was ook door de partijen goed bevonden.

4.1.3 Ondersteuning kandidatenlijsten

Voor de Statenverkiezing op 19 maart 2021 gold dat een kandidatenlijst door minimaal 789 kiesgerechtigden, zijnde 1% van het totaal geldig uitgebrachte stemmen bij de Statenverkiezing van 28 april 2017, diende te worden ondersteund om aan de verkiezing te kunnen deelnemen. Deze voorwaarde is opgenomen in artikel 16 van het Kiesreglement Curaçao en gold uitsluitend voor nieuwe partijen dan wel partijen die bij de laatstgehouden verkiezing in 2017 geen zetel hebben behaald.

Naar aanleiding van de kandidaatstelling op 21 januari 2021 bleek dat de kandidatenlijst van 16 politieke groeperingen moesten worden ondersteund. De lijstondersteuning vond plaats op 30 en 31 januari 2021.

4.1.4 Ondersteunende lijsten

De uitkomst van de ondersteuning is op 8 februari 2021 in een openbare zitting bekend gemaakt. 8 politieke groeperingen werden ondersteund door meer dan 789 kiesgerechtigden en kregen zij daardoor het recht om aan de Statenverkiezing van 19 maart deel te nemen: Trabou pa Kòrsou; Un Kambio pa Kòrsou; KUMUN; Kòrsou Esun Mihó; Partido Nashonal di Pueblo; Movementu Kousa Promé; Partido Democraat; Vishon

4.1.5 Geldigverklaring kandidatenlijsten

Na voltooiing van het ondersteuningsproces werden de politieke groeperingen die het recht hadden om aan de verkiezing te mogen deelnemen, in de gelegenheid gesteld om eventuele "verzuimen" op hun kandidatenlijst te herstellen. Hierna werden, tijdens een op 8 februari 2021 gehouden openbare zitting, ingevolge artikel 33 van het Kiesreglement Curaçao, de volgende lijsten geldig verklaard: Kòrsou di Nos Tur; Partido Inovashon Nashonal; Partido Alternativa Real; Partido MAN; Partido Nashonal di Pueblo; Kumun; Movementu Futuro Kòrsou; Pueblo Soberano; Movementu Kousa Promé; Movementu Progresivo; Un Kambio pa Kòrsou; Trabou pa Kòrsou; Kòrsou Esun Miho; Partido Democraat; Vishon.

4.1.6 Vaststelling kleur en lijstnummer

Ingevolge artikel 33 van het Kiesreglement Curaçao werden tijdens de openbare zitting d.d. 13 februari 2021 de geldig verklaarde lijsten genummerd en zijn de kleuren, zoals verzocht door de politieke groeperingen of door loting zijn toegekend, bekend gemaakt.

4.1.7 Opkomst

Het is de Electorale Raad gelukt om bij de verkiezing van 19 maart 2021 meer kiesgerechtigden (in absolute zin) naar de stembus te krijgen vergeleken met 2017, ondanks het feit dat het aantal kiesgerechtigden in 2021 beduidend minder was dan in 2017. De opkomst bij de verkiezing van 19 maart 2021 bedroeg 74,0 %. Vergeleken met de opkomst van de verkiezing van 2017 (66,4%) is dit een stijging met bijna 8 procentpunten.

Conform opgave van de 117 stembureaus aan de Electorale Raad waren, gedurende de 11 uren (van 08.00 uur tot 19.00 uur) dat de stembureaus open waren, 85.978 kiesgerechtigden opgekomen, wat neerkomt op een gemiddelde van 67 kiesgerechtigden per stembureau per uur.

4.1.8 Stembiljetten

Voor de productie van stembiljetten tijdens de ondersteuningsdagen werd geopteerd om krantenpapier te gebruiken in plaats van de gebruikelijke (veel duurdere) wit papier. Als bijkomstigheid leverde dit een aanzienlijke kostenbesparing op. Er werden 30.950 ondersteuningsbiljetten op lichtgrijs krantenpapier, met beige achtergrond, met zwarte tekst zonder kleuropdruk geproduceerd. Voor de stembiljetten voor de verkiezingsdag werden in totaal 125.000 stembiljetten bedrukt. In tegenstelling tot de ondersteuningsbiljetten werden de stembiljetten wel met de partijkleuren geproduceerd.

4.1.9 Stemdistricten

Artikel 38 van het Kiesreglement Curaçao schrijft voor dat stemdistricten in de regel niet meer dan 1.500 kiezers mogen bevatten. In verband met het zoveel mogelijk beperken van de verspreiding van het Covid-19 virus is besloten om per stembureau het aantal te verwachten kiezers op de verkiezingsdag het aantal van 750 niet te laten overschrijden. Aangezien de meeste stemdistricten meer dan 1.000 kiezers tellen is besloten om het aantal van 1.000 kiezers als bovengrens te nemen. Bij genoemde herindelingsoperatie is de Electorale Raad van een nieuwe clustering van stemdistricten uitgegaan waarbij rekening werd gehouden met bepaalde buurt specifieke kenmerken op sociaaleconomisch gebied, infrastructuur en bevolkingssamenstelling en met de beschikbaarheid van geschikte stemlokalen qua ligging en functionaliteit. In totaal zijn er 10 stemdistricten bijgekomen hetgeen een verruiming van bijna 10% betekent. Voorts is rekening gehouden met de vergelijkbaarheid van het stemgedrag tussen de districten en clusters en getracht is de bestaande indeling zoveel mogelijk te handhaven.

4.1.10 Stemlokalen

Op 16 februari 2021 is bij besluit van de Electorale Raad de locatie van de stemlokalen per kiesdistrict aangewezen en vastgesteld. Bij de verkiezing is wederom voor het overgrote deel gebruik gemaakt van schoollokalen als stemlokaal. Doordat er 10 extra stemdistricten bij moesten komen, moesten ook tien (10) extra stemlokalen worden aangewezen, elk met een eigen stembureau bezetting.

Door de Covid-19 pandemie heeft de Electorale Raad de nodige zorg moeten besteden aan de keuze en vooral de inrichting van de stemlokalen. Een belangrijke opgave was niet alleen 10 extra stemlokalen kiezen maar alle moesten tevens voldoen aan minimaal de Covid-19 voorwaarden.

4.1.11 Bijzonderheden

Tijdens de op de verkiezingsdag laatstgehouden 'briefing', 's avonds om 20.30 uur, nog voordat was begonnen met het bekend maken van de eerste resultaten van de stemming, is de vraag naar voren gekomen of het klopt dat aan kiezers ook stembiljetten zonder kleuropdruk zijn uitgereikt. Na het ontkennend antwoord op die vraag van de zijde van de Electorale Raad bleef deze vraag terugkomen en werd door meerdere kiezers via verschillende kanalen melding gemaakt van stembiljetten zonder kleuropdruk. Door de woordvoerders van de Electorale Raad werd duidelijk gemaakt dat stembiljetten zonder kleuropdruk niet aan de wettelijke voorschriften voldeden en daarom ongeldig zouden zijn. Toegezegd werd dat de Electorale Raad zou nagaan of er toch iets was misgegaan tijdens het druk- of distributieproces. Mocht blijken dat stembiljetten zonder kleuropdruk waren uitgereikt, zou de Electorale Raad die stembiljetten als niet ongeldig beschouwen. Na 19 maart 2021 nam de onrust verder toe en bij veel kiezers rees het knagend gevoel van onzekerheid en vrees dat hun stem ongeldig zou zijn.

Tijdens de telling na afloop van de stemming, dus in de avonduren, is geen enkel stembiljet zonder kleuropdruk opgemerkt, terwijl daar niet alleen de leden van het desbetreffende stembureau aanwezig waren, maar ook de toegevoegde tellers, de politieke waarnemers en de beveiliging.

Verder bleek dat het aantal ongeldige stembiljetten relatief laag was en daarbij was geen enkel stembiljet ongeldig verklaard vanwege het niet voldoen aan de voorgeschreven regels van kleuropdruk. De conclusie van de Electorale Raad is dat het zeer onwaarschijnlijk is dat tijdens de op 19 maart 2021 gehouden verkiezing stembiljetten zijn uitgereikt die niet waren voorzien van een kleuropdruk.

Op de zitting ter bepaling van de uitslag door de Electorale Raad op 24 maart 2021, was het voornaamste bezwaar welke naar voren gebracht werd de kwestie van het voorkomen van stembiljetten zonder kleuropdruk. Op verzoek van de aanwezige kiezers werden een aantal stemzakken die veilig bewaard waren, gehaald en in aanwezigheid van de aanwezige kiezers geopend. In geen één van deze zakken kon een stembiljet zonder kleuropdruk gevonden worden.

Ook niet daar waar bepaalde individuele kiezers overtuigd waren dat zij op een dergelijk stembiljet zijn/haar stem hebben uitgebracht.

Achteraf gezien is de Electorale Raad toch niet ontevreden met de ontwikkelingen rondom de stembiljetten zonder kleuropdruk, omdat het heeft bijgedragen aan de transparantie van de verkiezingen, met name omtrent het proces rondom de stemming op de verkiezingsdag. Het is een bevestiging geworden van onze zorgvuldige en correcte aanpak.

4.1.12 Verkiezingsuitslag

In de zitting van de Electorale Raad van 31 maart 2021 is de uitslag van de verkiezing conform artikel 94 van het Kiesreglement Curaçao vastgesteld en bekend gemaakt.

4.2 Financiën Politieke Groeperingen

Ter bevordering van een evenwichtig en verantwoord verkiezingsverloop en ter optimalisatie van het functioneren van politieke groeperingen is sinds 10 oktober 2010 de Landsverordening financiën politieke groeperingen (AB 2010, nr. 87) van kracht. Conform artikel 12 lid 1 van voornoemde wet dienen alle politieke groeperingen jaarlijks vóór 1 februari een kopie in te dienen bij de Electorale Raad van de registratie van de in het voorafgaande jaar ontvangen giften. Dit afschrift dient te worden vergezeld van een door de groepering ondertekende verklaring.

Voorts bepaalt artikel 12 lid 2 van voormelde wet dat alle kandidaten van de betreffende politieke groepering binnen één maand na de dag van de stemming voor de Statenverkiezing een kopie bij de Electorale Raad moeten indienen van de door deze kandidaten bijgehouden registratie van giften, voorzien van een door deze ondertekende verklaring.

Aan alle kandidaten die aan de verkiezing van 19 maart 2021 hebben deelgenomen, heeft de Electorale Raad verzocht om conform artikel 12 van de Lv. financiën politieke groeperingen, de verklaring van ontvangen giften uiterlijk 20 april 2021 in te dienen. Op 9 juli 2021 is via de lokale media een persbericht uitgestuurd om de kandidaten te herinneren om zich aan het genoemde artikel 12 te houden. De kandidaten die hieraan niet hadden voldaan, zijn op 31 augustus 2021 aangeschreven. Op 23 september 2021 heeft de Electorale Raad conform wettelijk voorschrift de Procureur-Generaal op de hoogte gesteld dat tot op die dag, 87 kandidaten in overtreding waren met artikel 12 lid 2 van voornoemde verordening.

De politieke groeperingen zijn tevens geïnformeerd over de bepaling opgenomen in artikel 3 van de Landsverordening financiën politieke groeperingen. Conform dit artikel dienen zij jaarlijks vóór 1 april, over het voorgaande jaar een jaarverslag bij de Electorale Raad in te dienen waarin tenminste de volgende gegevens zijn opgenomen:

- a. de samenstelling van het bestuur gedurende dat jaar;
- b. het aantal contribuerende personen aan het begin en het einde van dat jaar;
- c. de hoogte van de contributie gedurende dat jaar en
- d. de door de groepering in dat jaar verrichte activiteiten.

4.3 Overige werkzaamheden en taken

De Electorale Raad is op 10 oktober 2020 opgericht. Een van de voornaamste taken van de Raad is het organiseren van de Statenverkiezingen voor het Land Curaçao. 19 maart 2021 vond de Statenverkiezing plaats voor de zittingsperiode 2021- 2025. De datum voor deze verkiezing werd praktisch gelijktijdig met de oprichting van de Raad geformaliseerd en bekend gemaakt. De Raad heeft dan ook alle tijd moeten steken in het organiseren van de verkiezing. Vanaf oktober 2020 tot en met december van het jaar 2021 heeft de Raad zich beziggehouden met het plannen, organiseren, uitvoeren, evalueren en afronden van de Statenverkiezing van 19 maart 2021. Invulling geven aan de andere wettelijke taken, doelen en werkzaamheden die ten grondslag liggen aan de nieuwe organisatie, zoals opstellen werkwijze van de Raad en diens Secretariaat konden in 2021 niet opgesteld worden. Met het grootste deel van deze werkzaamheden kon pas in 2022 een start worden gemaakt en zijn nog in de ontwerp- en implementatiefase. Het streven is om dit proces nog dit jaar af te kunnen ronden.

In het kader van zijn adviseringsstaak, heeft de Raad de Staten van Curaçao bijgestaan aangaande de procedures van de geloofsbrieven en benoeming van de Statenleden.

Aan het lidmaatschap van de Raad is een geldelijke vergoeding verbonden. Per 15 oktober 2021 is het Landsbesluit vergoeding leden Electorale Raad vastgesteld. Dit besluit werkt terug tot de datum van oprichting van de Electorale Raad.

Het archief van het Hoofdstembureau 1949-2017 is in beheer overgedragen aan het Nationaal Archief. Artikel 33 van de Lv. Electorale Raad schrijft voor dat bij het Hoofdstembureau aanhangig gemaakte aangelegenheden door de Electorale Raad worden afgehandeld en dat de bij de minister aanhangig gemaakte aangelegenheden die krachtens die landsverordening tot de taken en bevoegdheden van de Raad toebehoren, op de Raad over gaan. Daardoor behoort het in

beheer overgedragen archief aan de ER toe. Het project digitalisering archief Hoofdstembureau 1949-2017 bestaat voornamelijk uit (papieren) documenten.

4.4 Positie van de Electorale Raad

Zoals eerder vermeld, verliep de oprichting van de Electorale Raad geleidelijk met de voorbereidingen van de Statenverkiezing van 19 maart 2021. Vanuit de samenleving alsook vanuit het overheidsapparaat, is de Electorale Raad goed ontvangen. Toch moest hard gewerkt worden om de burger duidelijk te maken dat voortaan niet de afdeling Publieke Zaken (Kranshi) de organisator is van de verkiezingen, maar de Electorale Raad.

De huisvesting van de Electorale Raad op een andere locatie (WTC) dan Publieke Zaken (Kranshi) is een belangrijke stap geweest in de richting van een imago versterking van de Electorale Raad als onafhankelijk orgaan.

4.5 Vergaderingen

De Raad houdt zittingen en vergaderingen ter uitoefening van zijn taken en bevoegdheden. Behoudens de in het Kiesreglement Curaçao bepaalde openbare zittingen, zijn de vergaderingen van de Raad met gesloten deuren. De Electorale Raad heeft in aanloop naar de Statenverkiezing van 19 maart 2021, naast de verplichte zittingen, de woensdagnamiddag gereserveerd voor het houden van de eigen wekelijkse interne vergaderingen. Van oktober tot en met december 2020 heeft de Raad twaalf (12) keer virtueel en één (1) keer fysiek vergaderd en in 2021 dertig (30) keer virtueel. Vanwege COVID-19 werden de plenaire vergaderingen beperkt tot alleen in de verkiezingsperiode van 20 februari tot en met 31 maart 2021. De vergaderingen werden in de regel voorgezeten door de voorzitter van de Electorale Raad.

4.6 Contacten

In de aanloop van de verkiezingen van 19 maart 2021, heeft de Electorale Raad alle electorale organisaties van de landen binnen het Koninkrijk uitgenodigd om deel te nemen aan de waarnemingsmissie voor de Statenverkiezing van 19 maart. Sint-Maarten heeft vertegenwoordigers afgevaardigd en, door tussenkomst van de Ministerraad, heeft ook de Organization of American States (OAS) besloten om deel te nemen aan deze waarnemingsmissie.

Op 20 maart 2021 hebben de voorzitter en plv. Voorzitter van de Electorale Raad de voorlopige uitslag van de verkiezingen voor de Staten van Curaçao van 19 maart 2021, aan de Gouverneur mevr. L.A. George-Wout aangeboden.

Op verzoek van het Parlement van Curaçao, hebben de voorzitter en plv. Voorzitter van de Electorale Raad op 16 september 2021 deelgenomen aan een openbare vergadering met betrekking tot de afhandeling van de geloofsbrieven van nieuwe statenleden.

De Raad heeft middels de lokale media binnen- en buiten de verkiezingsperiode met de burger gecommuniceerd over de uitvoering van zijn taken. Dit behoeft meer regelmaat en uitgewerkte programma van voorlichting over de Electorale Raad.

Delegatie van internationale waarnemers tijdens de Statenverkiezing van 19 maart 2021

5. FINANCIËEL VERSLAG

De Electorale Raad is een zelfstandig bestuursorgaan, als bedoeld in artikel 111, eerste lid, van de Staatsregeling Curaçao. De Raad heeft een zelfstandig beheerde begroting en de Raad beschikt voor het vervullen van zijn taak over een kantoor. De financiële middelen van de Raad bestaan uit een bijdrage uit de Landsbegroting.

De financiële middelen van de Raad bestaan uit een bijdrage uit de Landsbegroting. De Raad heeft een zelfstandig beheerde begroting en de Raad beschikt voor het vervullen van zijn taak over een kantoor. Aan het lidmaatschap van de Raad is een geldelijke vergoeding verbonden. De geldelijke vergoeding wordt bij Lb-ham vastgesteld. Het door het Parlement goedgekeurde begroting van de Raad bedroeg in 2020 ANG 434.000, -. Dit bedrag is echter niet door de Electorale Raad ontvangen. Het besteedbaar budget van de Raad bedroeg in 2021 ANG 503.500, -. Dit bedrag is pas op 13 oktober 2021 ontvangen. Een belangrijk deel van de geplande (inrichtings)werkzaamheden voor het jaar 2021 moesten hierdoor tijdelijk "on hold" worden gezet. Het jaar 2022 laat eenzelfde tendens zien. Het budget namelijk voor dit jaar is ten tijde van het schrijven van dit verslag nog niet ontvangen. Deze handelwijze bemoeilijkt in hoge mate een goede en verantwoorde bedrijfsvoering.

Vergoeding leden Electorale Raad

De leden van de Electorale Raad ontvingen in 2021 een financiële vergoeding. De voorzitter ontving per maand een vergoeding van ANG. 1500,-; de plaatsvervangende voorzitter een maandelijkse vergoeding van ANG 1200,- en de overige leden een vergoeding van ANG. 1000,- per maand.

Jaarrekening 2021

Als bijlage ontvangt u het financieel verslag 2021 van de Electorale Raad. Het financieel verslag vormt onderdeel van het jaarverslag zoals nader gedefinieerd in artikel 23 van de Landsverordening Lei di Konseho Supremo Elektoral, PB no. 111 d.d. 6 oktober 2020.

De jaarrekening is door ACC & Partners B.V. (Crowe) gecontroleerd en van een op 19 augustus 2022 goedkeurende controleverklaring voorzien.

